

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Samenvatting plan van aanpak

Actieprogramma

Risicojeugd en Jeugdgroepen

'Burgers moeten zich veilig kunnen voelen op straten en in wijken. Politie en justitie moeten daadkrachtig en gezaghebbend kunnen optreden tegen overlast, intimidatie, agressie, overvallen, inbraken en geweld. Kwetsbare groepen moeten op de overheid kunnen rekenen. Door een goede onderlinge samenwerking kunnen ouders, onderwijs, jeugdzorg en politie tijdig risicogedrag signaleren en zo criminele carrières voorkomen...' (Regeerakkoord Rutte I)

In 2011 is het Actieprogramma Problematische jeugdgroepen (AP PJG) gestart. Na twee jaar lokale aanpak is het aantal problematische jeugdgroepen fors gedaald (16 procent). Naast dit succes is de gezamenlijke aanpak versterkt en is er goed zicht op de plekken in Nederland waar de problemen met criminele jeugdgroepen hardnekkig zijn. Daarom start het ministerie van Veiligheid en Justitie met het Actieprogramma Problematische Jeugdgroepen, fase II, onder een nieuwe naam: Actieprogramma Risicojeugd en Jeugdgroepen (AP RJ&JG). De naamswijziging kenmerkt de nieuwe weg; naast hard en stevig optreden ook meer aandacht voor vroegtijdig ingrijpen en het verbinden van straf en zorg, onderwijs en werk. Het Actieprogramma Risicojeugd en Jeugdgroepen loopt tot eind 2014.

Doel van dit actieprogramma is de aanpak van jeugdgroepen in het land te ondersteunen. Het actieprogramma

wil een brug slaan tussen uitvoering en overheidsbeleid en bijdragen aan een duurzame aanpak. Problematische jeugdgroepen aanpakken draagt bij aan het terugdringen van criminaliteit, het verbeteren van het veiligheidsgevoel van burgers en biedt betrokken jongeren nieuw perspectief. Het programma richt zich op:

- 1** Het kwalitatief **versterken van de aanpak** van bestaande jeugdgroepen en het voorkomen van nieuwe aanwas;
- 2** Het kwalitatief **versterken van de samenwerking** (de organisatie van de aanpak);
- 3** Het gericht **ondersteunen van de gemeenten** met de hardnekkige criminele jeugdgroepen.

Het actieprogramma wil dit bereiken door onderstaande activiteiten:

Activiteit 1: regie in de aanpak

De gemeente heeft de overall regie op de aanpak. In veel gemeenten is dit inmiddels vanzelfsprekend, in enkele gemeenten nog niet. Uit ervaring is gebleken hoe belangrijk de regie van de gemeente is in de aanpak. Regie op opsporing en vervolging ligt bij OM. Het OM speelt een belangrijke rol bij snelle berechting van groepsleden en lik op stuk beleid.

Afhankelijk van het probleem en het accent van de aanpak, wordt lokaal (in de driehoek) bepaald wie de regie heeft in de operationele aanpak. Deze werkwijze draagt het actieprogramma uit in de lokale ondersteuning en advisering. Het actieprogramma kan hiervoor bruikbare instrumenten aandragen.

Activiteit 2: meersporenaanpak

Er is niet één interventie die de totale aanpak van een criminele of overlastgevende jeugdgroep succesvol maakt. Er is wel één aanpak die effectief blijkt in het bestrijden van problematische jeugdgroepen en dat is de meersporenaanpak. De zgn. hotspots van Nederland, de gemeenten met hardnekkige criminele jeugdgroepen, worden hierin concreet en soms 'hands on' ondersteund. Bij deze meersporenaanpak horen bestuurlijke interventies, maar ook het scheiden van de kopstukken en de patseraanpak. Sleutelfiguren in de criminele jeugdgroepen worden aangepakt en krijgen

een persoonlijk plan van aanpak met repressie- en preventiemaatregelen en een nazorg-traject. In het kader van de zogeheten 'patseraanpak' wordt van de kopstukken crimineel vermogen afgenomen. Deze aanpak blijkt zeer effectief, en kan beter en vaker worden ingezet. Het actieprogramma ondersteunt hierin.

Naast deze interventies is in de meersporenaanpak de combinatie van zorg- en strafinterventies essentieel. Ook voorziet het actieprogramma gemeenten van kennis over hoe de aanpak van jeugdgroepen in het licht van de verantwoordelijkheid van gemeenten voor de jeugdzorg kan worden uitgevoerd. Het inrichten en sturen op 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur in de hulpverlening, wat bij de decentralisatie van de jeugdzorg uitgangspunt is, is tegelijkertijd uitgangspunt bij de aanpak van jeugdgroepen.

Activiteit 3: Tijdig signaleren en ingrijpen

Vroeg ingrijpen is effectiever en efficiënter, maar gebeurt nog te weinig. Daarom richt het actieprogramma zich de komende tijd op jongere kinderen, die bijvoorbeeld op de basisschool al met justitie in aanraking komen of dreigen te komen. De Top X aanpak gaat ook uit van preventieve maatregelen voor broertjes en zusjes. De

¹ Ontneming van goederen en geld verkregen door crimineel vermogen.

'achter de voordeur' aanpak staat hierbij centraal. Tijdig ingrijpen moet bewust gebeuren en effectiever dan tot nu toe het geval is. Daarom vindt er afstemming plaats tussen het actieprogramma en de ketenpartners op verschillende punten. Het doel is onder andere dat zorgsignalen adequaat worden opgepakt door de verantwoordelijke partners. Daarnaast is het van belang dat sociale veiligheid een belangrijk thema is op scholen, in het zorgdomein, in de buurt en bij sportcentra. Op al deze terreinen kunnen zorgsignalen worden opgepikt en is er eveneens plaats voor preventieve gedragsinterventies. Door hier aandacht aan te besteden kunnen wij gezamenlijk tijdig signaleren en ingrijpen en ervoor zorgen dat risicojeugd niet doorgroeit naar problematische jeugd. Om dit doel nog meer kracht bij te zetten is er binnen het Actieprogramma Risicojeugd en Jeugdgroepen in de Leergang Jeugdgroepen aandacht voor leren signaleren.

Activiteit 4: Nazorg

Random nazorg is er al veel geregeld, maar het ontbreekt vaak aan een integraal overleg voor een grote doelgroep in deze aanpak; de jong volwassene. Onderzoek geeft aan dat concrete verbeteringen mogelijk zijn. In de nazorg is het belangrijk de regierol van gemeenten, samen met de reclassering en de Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening van de Penitentiaire Inrichting, te versterken. Vraag is wie verantwoordelijk is voor de

nazorg van de jongere. Het actieprogramma trekt een verkenner/uitvoerder aan die een jaar lang betrokken is bij dit actieprogramma. De eerste 3 maanden worden de mogelijkheden van nazorg verkend, daarna wordt de tijd besteed aan de versterking van uitvoering in nazorg op lokaal niveau.

Activiteit 5: Slagkracht professional

Het succes van de aanpak is vooral afhankelijk van de kwaliteit van de professionals. In de aanpak wordt de slagkracht bepaald door: 1) de individuele competenties van de professional, 2) de kwaliteit van het werkproces en 3) de middelen waarover de professional kan beschikken. Slagkracht wordt soms teveel beperkt door protocollen en interpretatie van wetgeving. Eén ding staat als een paal boven water: succesvol aanpakken betekent dat alle professionals outreachend moeten werken. Dat wil zeggen dat alleen de eigen bedrijfsdoelstelling nastreven niet werkt, het gezamenlijk en organisatie overstijgend aanpakken van het probleem wel. Het actieprogramma gaat bijdragen aan trainingen en bijeenkomsten om de competenties van en binnen de samenwerkende jeugdketen te bevorderen. Er wordt voor de uitvoerders op gemeentelijk niveau een leergang aanpak jeugdgroepen ontwikkeld, in samenwerking met praktijkdeskundigen, onderwijskundigen en wetenschappers.

Activiteit 6: Burgerparticipatie en rolmodellen

Rolmodellen in de directe omgeving van de jongeren en burgerparticipatie zijn van onschatbare waarde in het terugdringen van overlast en voor de aanpak van problematische jeugd. Positieve rolmodellen in de directe leefomgeving, helpen de jongere in de goede richting en buurtbewoners zijn experts op het gebied van hun eigen woonomgeving. Door hen te betrekken, zijn ze bovendien beter geïnformeerd. Het actieprogramma draagt in de hotspots van Nederland lokaal bij aan het mobiliseren van rolmodellen en buurtinitiatieven in de aanpak van straatoverlast. In het actieprogramma worden goede burgerinitiatieven en rolmodellen ondersteund, steeds in overleg met lokaal gezag. Bestaande kennis over wat hierin werkt wordt op de CCV site geplaatst.

Activiteit 7: Jeugdgroepen en sociale media

Sociale media zijn belangrijke communicatiekanalen voor jongeren. Het actieprogramma ondersteunt (de ontwikkeling van) interventies die gebruik maken van social media en projecten die inzicht geven in social media als delictdomein. Ook wordt gekeken naar sociale media als onderzoeksdomein. In juni 2013 heeft een Denktank van praktijkdeskundigen en wetenschappers over dit onderwerp gesproken. De

uitkomsten hiervan worden gedeeld met partners ten dienste van het versterken van de aanpak. Dit alles levert meer kennis op over jeugdgroepen en sociale media. Deze kennis wordt gedeeld op de CCV site.

Activiteit 8: informatie-uitwisseling in de aanpak

Vooraf lokaal kan de informatie uitwisseling in de aanpak met relatief eenvoudige middelen worden verbeterd. De privacywetgeving hoeft geen belemmering te zijn om relevante informatie in de aanpak uit te wisselen zolang doelmatigheid, proportionaliteit en subsidiariteit onderbouwd en verklaarbaar zijn. Informatie-uitwisseling in de aanpak begint aan de voorkant, op straat tussen jongerenwerk en politie. Opvolgend wordt informatie-uitwisseling in de aanpak op verschillende niveaus gedeeld. Het actieprogramma heeft hiervoor een tool opgeleverd: de Handreiking gegevensdeling en modelmonitor². Daarnaast is er de Toolkit zoals die mei 2013 is opgesteld en verspreid. Hierin vindt de gemeentelijke regisseur vrijwel alle tools om een goed dossier te kunnen opstellen.

Activiteit 9: Bijstandsteam

In de eerste fase van het actieprogramma hebben regiocoördinatoren de uitvoering

² Toolkit, actieprogramma Problematische Jeugdgroepen, 13 mei 2013

ondersteund. Dit succesvolle concept blijft bestaan. Het bijstandsteam helpt lokaal, in de hotspots van Nederland, op de achtergrond en de inzet is altijd tijdelijk. Bedoeling is om binnen, en samen met een gemeente, de aanpak snel vlot te trekken, snel resultaat te behalen, en de bijdrage snel over te dragen aan lokale spelers. Het team wordt ingezet op aanvraag van de burgemeester.

Activiteit 10: Monitoring

Burgers, burgemeesters, werkers en de minister, ze zijn het er over eens; de aanpak van problematische jeugdgroepen is topprioriteit. We moeten een koers hebben, anders kunnen we niet bijsturen. Criminele jeugdgroepen worden aangepakt en dat kunnen we monitoren. De shortlist moet worden verbeterd en de Nationale Politie is hierin leidend. De shortlistmethodiek wordt gedurende de doorlooptijd van het actieprogramma aangepast op basis van nieuwe inzichten. De lokale politie-shortlist wordt versterkt met informatie van andere (gemeentelijke) partners. Het actieprogramma ontvangt van de 'Landelijke Driehoek'³ tweemaal per jaar een landelijke rapportage - uitgesplitst per regio/arrondissement/eenheid - met de stand van zaken in de aanpak van de dan

³ Hiermee wordt in deze bedoeld: Voorzitter College van Regioburgemeesters, Voorzitter van college van PG's, Portefeuillehouder Landelijke directie Nationale Politie.

'geshortliste' criminele jeugdgroepen. Dit is ook gebeurd in 2012 en in 2013. Niets nieuws, wel efficiënter. Deze rapportage is bedoeld voor de minister om de Tweede Kamer goed te informeren en om gezamenlijk met gemeenten en uitvoeringsorganisaties beslissingen te nemen in de aanpak.

Activiteit 11: Borgen van de aanpak

De minister heeft het op 27 mei in gesprek met de VNG, 25 burgemeesters, top OM en top NP nogmaals gezegd: de aanpak stopt niet. De ondersteuning vanuit dit actieprogramma wel. Zonder tegenbericht op 1 januari 2015. Dit betekent dat wat het actieprogramma doet, geborgd moet zijn. Onze producten blijven toegankelijk voor lokale partners, er is een helpdeskfunctie ingericht en alle instrumentarium staan op De Wegwijzer⁴. Hierdoor kan de aanpak van jeugdgroepen doorgaan, ook na 1 januari 2015.

⁴ Wegwijzer Jeugd en Veiligheid: <http://www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/>

Contactgegevens actieprogramma:

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Actieprogramma Problematische Jeugdgroepen
Postbus 20301 | 2511 DP Den Haag
T 070 370 72 52

Meer informatie over de rol van de regiocoördinatoren
of het actieprogramma in het algemeen:
www.wegwijzerjeugdveiligheid.nl – thema jeugdgroepen